

Bortenfor Bisht

Hvordan kan den arabiske bishten stå som et symbol på kulturell og politisk konflikt?

Navn: Karim El Dardiry

Kandidatnummer: 260966

Veileder: Ragnhild Sjurseike

**Universitetet
i Stavanger**

Bacheloroppgave i sosiologi

Institutt for media- og samfunnsfag

Universitetet i Stavanger - UIS

2024

Sammendrag

Denne oppgaven handler om materiell kultur, klær og objekters mening i forskjellige kulturer og samfunn. Det objektet som analysen fokuserer på, er bisht fra den arabiske verden (Qatar). Det som drev meg til å utforske materiell kultur og identitet, var et historisk øyeblikk fra 2022. Etter at Argentina vant VM i Qatar 2022, ble Lionel Messi tildelt trofeet mens han bar en arabisk bisht (kappe). Denne hendelsen, og reaksjonene den skapte, interesserte meg som sosiologistudent. Jeg ønsker å forstå og undersøke hvordan bisht ble et symbol på konflikt. Medienes reaksjoner på at Messi fikk bisht over skuldrene sine etter seieren var forskjellige over hele verden. Analysemetoden er tekstanalyse. Derfor har jeg tatt i bruk mange forskjellige tekster og artikler fra ulike områder og kulturer i verden (Norge, England og arabiske land). Jeg studerte disse med to ulike teorier som handler om tegn, semiologi og ikke minst sosialpsykologi. Resultatet var interessant, fordi det finnes kunnskapshull om bisht i Norge. Jeg har funnet noen likheter mellom Messi som bar bisht i Qatar i 2022 og Pelé som bar sombrero i Mexico i 1970. I tillegg fant jeg et annet moderne eksempel, der Magnus Carlsen bar chapan i Kasakhstan. Dette kan sammenlignes med Messi som bar bisht i Qatar, og det kan også ha en viss relevans for det norske samfunnet. Samfunnet og personlig identitet har stor påvirkning her. Samtidig kan klær som bisht, sombrero og chapan ha felles forståelse i samfunnet. Jeg har også funnet at bisht er en refleksjon av kulturen, naturen, tradisjoner og interesser. I tillegg til dette, har vestlige medier vist frustrasjon og klaget på bruken av den arabiske bishten gjennom ett av de mest ikoniske øyeblikkene i fotballhistorien. Ett av hovedproblemene var at vestlig media svartmalte Qatar allerede før turneringen. I tillegg reagerte mange av mediene negativt på måten etnosentrisme var en kilde til dom, og de aksepterte ikke forskjellene i klær og tradisjoner. Men på andre siden, har andre vestlige medier og arabiske medier vist at bisht ble brukt som symbol på respekt og ære. Vestlige medier har reagert på denne måten på grunn av manglende forståelse av arabiske ritualer og tradisjoner. Dessuten har vestlig politikk i mange tiår sett på islam og arabere fra et problematisk perspektiv. Vestlige politiske agendaer og myter fører til stereotyper og etnosentrisme. Men på en annen side, skal vi se hvordan en av de norske sosialantropologene forklarer bisht og den arabiske, muslimske kulturen fra et annet og respektabelt perspektiv.

Forord

Jeg er takknemlig til min lille familie for kjærligheten, varmen og støtten. Dette ville vært umulig å gjøre uten dere. Tusen takk til Ragnhild for din viktige veiledning. Du er alltid snill, hjelpsom og fungerer som en informasjonsbank. Takk til Merete Jonvik, som inspirerte meg gjennom sine forelesninger, vennlighet og mange små diskusjoner om materialet. Takk til den kuleste italienske mannen, Ugo, og den kjekke Anders Vassenden. Deres forelesninger og diskusjoner om sosialpsykologi og kultursosiologi har vært viktige for å fullføre denne studien. Jeg er glad for at jeg har blitt veiledet, undervist av og jobbet med mange flinke og hjelpsomme lærere og studenter i mine tre år ved UiS. Dette prosjektet er ikke bare et resultat av de siste tøffe og travle månedene, men faktisk et resultat av hele prosessen i studieperioden min hos UiS.

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	5
2.0 Teorikapittel – Litteraturgjennomgang	8
2.1 Materiell kultur	8
2.2 Tidligere forskning om det materielle	9
2.3 Semiotikk	9
2.4 Sign	10
2.5 Object	11
2.6 Agency Interpretant	11
2.7 Symbolsk interaksjonisme	11
2.8 The Generalized Other	13
2.9 Identity	13
3.0 Metode – Framgangsmåte	15
3.1 Metodeverktøy	16
3.2 Min egen posisjon	17
4.0 Empirikapittel	18
4.1 Hva er en bisht?	18
4.2 Hendelsen i Qatar	20
4.3 Diskusjon	25
5.0 Konklusjon	27
Litteraturliste	

1.0 Innledning

Alle individer kan forstå materiell kultur og objekter på ulike måter. Dette er avhengig av mange faktorer, som for eksempel kultur, trender, religion, naturmiljø, historie, selvvinnsikt og identitet. Ved hjelp av materiell kultur, kan samfunnsvitere reflektere over kulturer, historie, tradisjoner, vaner, kontekst, mote, lokale og internasjonale forhold, makt, smak, identitet, marked, sosiale endringer og mye mer. Alt dette vekket min nysgjerrighet da Lionel Messi fikk bisht på skuldrene rett etter å ha vunnet verdensmesterskapet i Qatar 2022 – hans første i sin fantastiske karriere. Situasjonen fant sted i Qatar, mellom Messi, emiren av Qatar og FIFA-presidenten. Da Messi vant verdensmesterskapet, ble han ikledd en arabisk bisht, noe som har skapt mye debatt over hele verden. Med andre ord, dette var en hendelse med globalt fokus. Mange folk så den hendelsen live på skjermene, og flere reagerte på den i sosiale medier, i familiesammenheng, på jobb og studiested. “On 18 December 2022, 88,966 spectators packed into Lusail Stadium and close to 1.5 billion around the world watched a pulsating Final between Argentina and France” (Fifa, 2023). Med andre ord var dette et globalt arrangement. Mediene og folks reaksjon over hele verden var så intense, noe som økte min sosiologiske nysgjerrighet og appellerte til min interesse for materiell kultur. Det kan være fordi jeg har en dyp forbindelse med fotball som sport, eller fordi jeg kunne lese medienes reaksjoner på forskjellige språk.

Uansett er jeg helt sikker på at mine kompetanser ga meg evnen og medfølelsen til å grave dypt, for å kunne forstå og forklare dette øyeblikket til leseren på en ny sosiologisk måte. Derfor prøver jeg å bruke mikrointeraksjonismen og de forskjellige retninger i denne tradisjonen, som for eksempel hos John Dewey og Charles Sanders Peirce. Og ikke minst bruker jeg symbolsk interaksjonisme, som vi finner hos George Herbert Mead og Herbert Blumer. I tillegg prøver jeg å se hvordan ulike samfunn, som for eksempel arabiske land, Norge og England, tenker og føler om denne viktige hendelsen fra materiale perspektiver. Det kulturelle står sterkt i det kollektive i samfunnet. Folk viser sin kultur, interesser og tradisjoner gjennom klærne og tingene de har på seg. Som et resultat, prøver jeg å fokusere på bisht som “materiell kultur” fra den arabiske konteksten. Dette innebærer å forklare hva bisht representerer i den arabiske kulturen. Derfor er jeg i dette prosjektet interessert i klær og objekter som materiell kultur. Samtidig skal vi se på medienes reaksjoner på dette spesielle øyeblikket når Messi mottok den arabiske bishten. Media har en helt annen posisjon enn sosiale antropologer og samfunnsvitere. Mediienes reaksjoner tilpasses kulturen, og de har sine røtter i orienteringen av landet og de politiske regimene. Samfunnsvitere ser hendelsen

fra en helt annen vinkel. Media, fotballfans, politikere og aktivister ble direkte påvirket av hendelsen i Qatar 2022. Igjen kan dette forklares ved å sette søkelys på materiell kultur og meningen som den gir. Den viser oss hvordan folk har levd, og ikke minst hvordan sosiale relasjoner, historie og kultur er koblet med materiell kultur. Klær symboliserer tradisjonelt mye for folk. Det er som et toveisforhold mellom individene og materielle artefakter, hvor mennesker påvirker klær, men også klær påvirker mennesker. I den hensikt er utforskning av kulturelle objekter relevant.

Totalt sett er det et kunnskapshull om bisht og arabisk kultur i den vestlige verden, spesielt i Norden. Medier over hele verden snakker ofte om kultur mangfold, men av og til gjør myndighetene, media og politikerne lite for å fremme det som tema. Som et resultat blir temaet ofte ikke diskutert høyt. Samfunnsvitenskap prøver alltid å gi en bedre forståelse av hvorfor alle sider ignorerer hverandre. Forskjellige samfunn prøver sjelden å se de dypere betydningene og konnotasjoner av tradisjonene, tegnene og vanene hos de "andre". Det ser ut til at vi mangler bedre og bredere innsikt i hva bisht står for.

Jeg vil studere klær (spesielt bisht) som tradisjonsbærere, og aspekter fra kulturer som symboliserer noe annet, og som gir mening fra en del av verden. Det er en meget relevant analyse i nåtiden. Hvor kan vi se likheter og ulikheter i kulturene og kontekstene, spesielt i en slik liten og stor globalisert verden, hvor alt og alle henger sammen? Dette kan få oss til å forstå oss selv, vår kultur og andre mennesker og deres kultur på en annen og tydeligere måte. De kulturelle verdiene gjenspeiles i de kulturgjenstandene, tingene og tegnene som vi bruker til daglig. Med andre ord prøver jeg å utforske bortenfor bisht. Jeg ser på ulike samfunnskulturer, og ikke minst konnotasjon som står som hovedelementer. Derfor er jeg interessert i å undersøke den arabiske bisht «Kappe» (historie, symbolsk kulturell mening og kontekst). Jeg ønsker derfor å analysere:

Hvorfor kan bisht som "materiell kultur" skape en stor debatt mellom ulike kulturer?
Hvordan kan vi forstå de ulike mediareaksjonene på den spesifikke hendelsen da Messi mottok bishten i Qatar?

I neste kapittel vil jeg gjerne vise tankegangen min, som ligger bak hele oppgaven. Hvilke teorier jeg har tatt i bruk, hva disse teoriene handler om, og sist, men ikke minst, hvilke begreper som skal hjelpe meg å kategorisere oppgavens faglige objekter, når det gjelder materiell kultur som et min studies hovedtema. Samtidig skal vi sammen gå gjennom

tidligere forskning, som har konsentrert seg om objekter eller artefakter. Det vil si kort historie om materiell kultur som disiplin, og hvordan materiell kultur har blitt brukt tidligere på en rekke ulike vitenskapelige områder.

2.0 Teorikapittel – Litteraturgjennomgang

Materiell kultur innebærer mye meninger og tegn i seg selv. Farger, former og snitt kan bety forskjellige ting på forskjellige steder. Derfor inkluderer min oppgaves teoretiske referanseramme to teorier som har hovedfokus på materiell kultur. For å forstå hva materiell kultur handler om som et hovedbegrep i oppgaven, sjekker vi hvordan tidligere forskning har brukt materiell kultur i forskjellige disipliner. Deretter vil vi gå gjennom de to teoriene sammen, forklare dem med fokus på hovedsidene deres, og samtidig sette søkelys på betydningen av visse nøkkelord og forklare dem.

2.1 Materiell kultur

Materiell kultur er et viktig begrep i det samfunnsvitenskapelige studiet. Det er fordi det rett og slett viser oss mye om hvordan gjenstander og det sosiale livet er knyttet til hverandre. Følgelig kan vi oppdage hvilke påvirkninger det materielle kan ha på individer og samfunn når vi bruker det. På samme måte spiller materialiteten en stor rolle i de sosiale forholdene i våre samfunn. Med andre ord fokuserer ulike teorier om materiell kultur på hvordan objekter har innvirkning på subjekter. Med dette menes det at objekter refererer til artefakter, ting eller klær i seg selv. Dette innebærer å undersøke hvordan folk brukte dem og hvilke funksjoner disse tingene eller klærne hadde. Subjekter derimot, viser til folks kulturer, og hvorfor de brukte klær og artefakter på en bestemt måte. Det vil si at subjektivitet er knyttet til samfunnets tro, omgivelsene som gjør at folk bruker bestemte typer materialer, og ikke minst folks vaner, tradisjoner og erfaringer. Gjenstander og ting som materielle objekter, kan ha forskjellige betydninger i ulike land eller regioner. “Things, objects, landscapes, possess ‘real’ qualities that affect and shape both our perception of them and our cohabitation with them” (Olsen, 2003, s. 88). Materiell kultur er en bred disiplin, fordi den har blitt brukt i mange disipliner i løpet av de siste tiårene. I tillegg har materiell kultur fungert som et tau som forbinder ulike forskningsdisipliner gjennom vitenskapens historie.

Selv om det er noen forskjeller mellom de ulike kulturene og tradisjonene i vår globaliserte verden, er det også noen felles kjennetegn som vi kan se i de materielle kulturene i alle samfunn. Den materielle kulturen er alltid tett knyttet til andre kulturelle egenskaper. For eksempel kommer de moralske egenskapene fra samfunnets vaner og verdier. De kumulative

egenskapene innebærer at nye generasjoner videreutvikler de eldre generasjonenes ideer og vaner.

2.2 Tidligere forskning om det materielle

I de siste tretti årene har vi fått mange studier som diskuterer materiell kultur. Materiell kultur har blitt brukt i en rekke forskjellige og brede disipliner. «An international journal, the *Journal of Material Culture*, first published in 1996, reaches an audience of archaeologists, anthropologists, sociologists, geographers, historians and people working in cultural, design and technological studies» (Tilley et al., 2006, s. 1). Arkeologi har sett på gjenstander for å vise de kulturelle og sosiale aspektene i en viss tidsperiode. Noen ganger har ting blitt brukt til å oppdage de gamle samfunnenes hemmeligheter, og hvordan de gamle menneskene har levd og overlevd. På den andre siden har antropologien brukt det materielle til å finne ut mer om folks vaner, tradisjoner og kulturer generelt. Det vil si at folk bruker klær og gjenstander laget av materialer for å vise sine egne kulturer, stiler og arv. Vi handler, spiser, snakker og beveger oss på en bestemt måte på grunn av det som Clotaire Rapaille kaller “culture codes”. Disse kodene er relevante når vi diskuterer materiell kultur, fordi de forteller mye om hvem vi er. Vi kan si at materiell kultur har vært en del av ulike tilfeldige felter som fokuserer på ting og artefakter. Etter Bourdieus syn, hjelper objekter oss å ha makt og styrke. Det vil si at objekter gjenspeiler klasseforskjellene i det moderne samfunnet. Pierre Bourdieu mente at artefakter er frøene til alle menneskers sosiale eksistens. Derfor er det sosiale livet og det materielle livet koblet sammen. “Psykoanalytikerens – en Sigmund Freud – finner tilbake til årsagen til en neurose ved for eksempel at tolke detaljer i patientens drømme, detaljer der altså bliver talende tegn” (Kjørup, 2011, s. 193). På samme måte foreslår Freud med sin psykoanalytiske teori at alle folk har bevissthet, førbevissthet og ubevissthet, som har en enorm effekt i vårt daglige liv, når det kommer til hvordan vi forstår materielle artefakter. Som et resultat må vi sortere og lære hva objektet betyr på hvert nivå av disse tre nivåene.

2.3 Semiotikk

For det første har vi teorien ved navn semiotikk fra Peirce. Semiotikk er en vitenskap som kretser rundt tegnet. “Semiotics (from the Greek term for signs, semeion) is the science of signs, and a semiotic approach to material culture regards artifacts as signs whose meaning

and significance have to be determined by the use of semiotic concepts” (Berger, 2009, s. 39). Noen forskere og samfunnsvitere kaller det semiologi. Men det er viktig her å nevne at både semiologi og semiotikk stort sett fokuserer på å analysere tegn, kommunikasjon og hvilken betydning tegnfortolkning har. Semiotikkteori har ofte blitt brukt innenfor samfunnsvitenskapen. I henhold til semiotikk-teorien, kan vi prøve å analysere alle typer tegn. Det er viktig å erkjenne at alle tegn, som for eksempel klær, skilt, dekorasjoner, gjenstander, arkitektur, sko, smykker, kunst, interiør, biler, flagg, farger og så videre, blir forklart fra ulike vinkler. “Semiotics is the science of signs. In Peirce’s view one never perceives or thinks about the world directly, but only through the mediation of a sign” (Collins, 1994, s. 250). Tegn kan referere til noe annet enn det vi tror eller ser – konnotasjon. Det vil si at konteksten, historien, miljøet og kulturen spiller en stor rolle. Med andre ord utvikler hele universet seg rundt tegn, mens tegnet i seg selv tolkes som noe som symboliserer noe annet. Ifølge Peirce har vi tre forskjellige kategorier for tegn: «symbolic sign», «iconic sign» og «indexical sign». Det vil si at alle de tre kategoriene har forskjellige betydninger for individene i et samfunn. Gjennom disse tre klassifiseringene, kan forskere prøve å grave dypere for å se tegnenes funksjon. Samtidig kan tegn reflektere noe annet i ulike typer samfunn. For eksempel kan vi tenke at et objekt kan bety noe i en del av verden, mens det samme objektet kan stå for noe helt annet i resten av verden. Derfor hevder Peirce at trekantteorien om tegn har tre hovedkomponenter. Trekantene er: sign, object og interpretant. For å lyse opp teorien, bør man kjenne til at de tre komponentene utgjør et effektivt system. I denne prosessen kan alle de tre komponentene påvirke hverandre. “All components in the triadic are single units that are interconnected with one another” (Asmanijar et al., 2021, s. 652). Videre kan de tre komponentene forstås forskjellig fra sted til sted avhengig av leserkulturen, situasjonskonteksten, folks preferanser eller til og med geografi og historie. La oss nå se nærmere på de tre nøkkelbegrepene og forklare dem grundig.

2.4 Sign

Tegn dreier seg om noe som individene kan oppfatte gjennom våre fem menneskelige sanser. Her er det viktig å legge merke til at tegn opptre på vegne av noe helt annet enn tegn i seg selv. I tillegg kan tegn ha mange ulike former og være gjeldende i våre daglige liv, som for eksempel bilder, lyd, klær, flagg, ord eller gatekunst. Tegn er tilfeldige og kulturelt betingede.

“From the explanation above, it can be synthesized that semiotic is a science that studies and understand the meaning or meaning of the sign itself” (Asmanijar et al., 2021, s. 645).

2.5 Object

Objekt er ting eller gjenstander som tegnet refererer til. Videre er det viktig å merke seg at objektet er koblet til tegnet, og forstås gjennom tegnforklaring av personen, en kulturell gruppe eller hele samfunnet. Objektet er hovedelement i semiotikkteorien, og kan ha forskjellige essenser. For eksempel kan det være en følelse, berørbar ting, tanke, lov, artefakter, hendelse, forskrift eller opplevelse. “Only certain features of an object enable a sign to signify it. For Peirce, the relationship between the object of a sign and the sign that represents it is one of determination: the object determines the sign” (Stanford Encyclopedia of Philosophy, 2022).

2.6 Agency Interpretant

Agency interpretant er et omfattende begrep som forklarer ideen som tegnet gir til leseren. “Meaning is always a three-cornered relationship, between the sign, the object (but only in the aspect to which the sign refers), and the internal referent or thought” (Collins, 1994, s. 250). Derfor kan vi si at tanker eller målet hos folk er en refleksjon av forståelsen av tegnet. “It is perhaps more properly thought of as the translation or development of the original sign. The idea is that the interpretant provides a translation of the sign, allowing us a more complex understanding of the sign’s object” (Stanford Encyclopedia of Philosophy, 2022). Agency interpretant er altså avhengig av individers tolkninger og avklaringer av tegn og objekter.

2.7 Symbolsk interaksjonisme

La oss nå gå sammen gjennom den andre teorien. George Herbert Meads teori er om symbolsk interaksjonisme. Mead hevder at det menneskelige selvet inneholder refleksjoner utenfra. Vi er organismer som blomstrer i det sosiale kulturlivet. Dermed er selvet, sinnet og ideene våre resultater av menneskets interaksjoner i det daglige livet. Vi kan tenke på dem

som sosiale fenomener. Derfor er individets selv et resultat av det sosiale rundt oss. Med dette mener han at vi kan være både subjektive og objektive for oss selv. Det vil si at Mead jobber på samme teoretiske linje som Peirce. “Mead had assimilated the sophisticated three-pointed structure of Peirce's theory of meaning. The human being is distinguished from other animals because he/she can be an object for him/herself.” (Collins, 1994, s. 257). På den andre siden har vi mange ulike selv som passer til situasjonen, konteksten og de andre individene rundt oss. Det vil si at selvet i de sosiale settingene har sine røtter i våre tanker og ideer. Som en konsekvens av dette genererer samfunn, grupper og individer forståelsesrammer og identitet. “Mead developed a sophisticated conception of the social nature of selfhood” (Gronow, 2012, s. 27).

Mead har en pragmatisk måte å se på livet på totalt sett, og spesielt det sosiale livet. For Mead eksisterer det ingen objektiv realitet. Det er vi som individer og grupper som gjør virkeligheten virkelig, ved å være hvem vi er i universet. Gjennom våre handlinger skaper vi vårt sosiale liv. I tillegg er det viktig å ta hensyn til at selvet i samfunnet fungerer i et nettverk, med alle andre individer. Hvert enkelt individ har en posisjon i samfunnet, mens alle individer og grupper går gjennom dynamiske relasjoner. Alle aktørene påvirker de andre aktørene:

“In order to play the game (of social life), one has to appreciate and understand not only one's own role, but also the roles of the other 'players', and language is the means by which one's actions are named, pointed out and interpreted by others, and vice versa ('symbolic interactionism')” (Barrett et al., 2012, s. 2116).

Mead mener at individer og gruppers interaksjoner i det sosiale livet gir opphav til objekter. Med andre ord er objekter resultater av menneskelige relasjoner. Hvis individene ikke gjenkjenner objektet, da er det ikke et objekt. Det er rett og slett et spørsmål om oppmerksomhet og anerkjennelse. Mead forteller oss at objekter kan være alt som vi kan referere til. For eksempel: tanker, lærere, drømmer, mobiltelefoner, familiemedlemmer, håndvesker, frihet og dyr. Det som er interessant her, er at objektet ikke har samme betydning og formål for alle individene eller gruppene i samfunnet. Til og med i de forskjellige samfunnene kan samme objekt ha ulike betydninger og symboler. Som en konsekvens av dette, argumenterer Mead for at individer, grupper og samfunn definerer tingene og artefaktene i henhold til vår bruk og våre tidligere erfaringer, ideer og anerkjennelser. Mead

forklarer at det sosiale samfunnet og miljøet alltid står foran det individuelle selvet, slik at den sosiale settingen er det som driver den individuelle utviklingen. Hos Mead finner vi den symbolske betydningen, som dreier seg om betydninger som gjenstander bærer. Personene leser betydninger som gjenstander bærer, og hvert enkelt individ leser betydninger gjennom gjenstandene i henhold til den kulturelle bakgrunnen, identiteten og de sosiale settingene i samfunnet som helhet. Derfor utfører samfunnet hver enkelt person gester, skritt og atferd. Dette betyr at det er sterke forhold mellom samfunnet som helhet og individet som selv og sinn. La oss se på to av hovedprinsippene hos Mead.

2.8 The Generalized Other

Ifølge Mead er “The Generalized Other” hele samfunnets eller gruppens synspunkt og perspektiv. Med andre ord handler det om samfunnets forventninger til “selvet”. Begrepet inneholder alle de sosiale posisjonene og bakgrunnene i samfunnet eller gruppen. For å illustrere dette, kan du tenke på et danselag. Hvert medlem eller danser har en rolle, og hele danselaget har sine holdninger og regler. Men på den andre siden trenger ikke “The Generalized Other” å være helt tilpasset de sosiale rollene i gruppens eller samfunnets sosiale settinger. Som et resultat av dette, følger det enkelte individet samfunnets forventninger når det gjelder kjøp, bruk eller samhandling med artefakter. Det er fordi de sosiale forholdene i gruppen eller samfunnet legger et stort press på aktørene. Aktørene prøver å bli aksepterte av resten av gruppen eller samfunnets medlemmer, ved å ha på seg eller bruke denne typen gjenstander eller ting. “Mead thus provides a model of the mind as a set of interacting parts. It is socially anchored because “the Generalized Other” is its central reference point, though an invisible one” (Collins, 1994, s. 260).

2.9 Identity

Identitet er menneskets måte å leve og overleve på. Den viser til individenes tro og evner, og formes av etnisitet, regional økonomisk situasjon, teologi og sosiale grupperinger. Med andre ord er identitet en refleksjon av både selvet og helheten. Mead angir at identitet er knyttet til aktørens roller i samfunnet eller gruppen. “Identities are then self-cognitions tied to roles, and through roles, to positions in organized social relationships” (Stryker, 2008, s. 20). Som forklart tidligere, stammer disse rollene fra de sosiale miljøene som helhet, og mer spesifikt

fra aktørenes interaksjoner og relasjoner. Med andre ord spiller kultur, religion, forventninger, historie og geografi en stor rolle i å skape identitet. Gjennom bruk av artefakter, objekter og ting refererer aktørene til hvem de er og hvem de ikke er, det vil si identitet. Disse objektene er relatert til hele samfunnets identitet og kultur.

La oss først diskutere metodene som er tatt i bruk for å samle inn data og kilder til oppgaven. I tillegg vil jeg begrunne mine valg når det gjelder framgangsmåte for å svare på problemstillingen.

3.0 Metode – Framgangsmåte

«Begrepet sosiologi er en sammensetning av gresk og latin og betyr læren om det sosiale» (Tjora & Willis, 2006, s. 14). For å finne ut om hendelsen i Qatar 2022, og materiell kultur som tema, valgte jeg tekstanalyse som mitt metodeverktøy. Tekstanalyse refererer her til at alle Youtube-videoer, bilder, avisartikler, taler og kommentarer behandles som tekst.

Gjennom denne prosessen prøver jeg å analysere forskjellige elementer som finnes i disse tekstene. For å grave dypt på det kulturelle, bør man begynne med det sosiale. Derfor startet jeg med dette historiske øyeblikket med hendelsen som fant sted i Qatar. I tillegg velger jeg data fra ulike land, som Norge, England og arabiske land. Disse tre områdene har ulike kontekster, konnotasjoner og kulturer. Jeg valgte reaksjoner fra norsk media, fordi jeg prøver å utforske den norske konteksten og forstå mer om de ulike synspunktene. Jeg valgte også England, fordi det her er mange millioner fotballfans som leter etter daglige nyheter. England og ligaen deres, Premier League, er populær både i Norge og de arabiske landene. Det er mange fotballstjerner fra disse landene som deltar i engelske fotballkamper. England er fotballens mor i verden. Til slutt valgte jeg de andre arabiske landene, fordi det er der bisht kommer fra. Det er her hendelsen fant sted, og her mange mennesker og mediers meninger var forskjellige fra deler av norske og vestlige medier. Jeg analyserte de sekundære dataene ved å bruke to forskjellige teorier som prøver å se på erfaringer, følelser, meninger, likheter og forskjeller. Hva var de ulike mediernes reaksjoner av hendelsen? Hvilke perspektiver har de ulike artiklene og journalistene? Hvilke reaksjoner og følelser representerer ordene i de forskjellige tekstene? Det var mange forskjellige artikler og tekster på norsk, engelsk og arabisk som diskuterte fenomenet og publiserte diskusjonene, for at publikum kunne lese og bli inspirere. Men da jeg begynte å skrive mer om temaet, brukte jeg forskjellige databaser. Jeg leste og samlet kilder og litteratur gjennom å søke i forskjellige databaser og på journalnettsider, som for eksempel Google Scholar, Atekst, Idunn og Sage Journals. Her brukte jeg forskjellige søkeord, som for eksempel «Bisht», «Arab Dress» og «Islamic Garments». To av studiene som fokuserte på fenomenet, og som var viktige for min analyse, var ikke tilgjengelige hos UiS. Dette var meget skuffende, fordi jeg hadde bedt UiS-biblioteket om å låne studiene for meg, men de kunne ikke låne dem fra andre steder eller biblioteker. Dette har faktisk gjort meg mer motivert til å finne forskjellige måter å skaffe meg mer kunnskap om hendelsen på, samt kunnskap fra tidligere forskning og studier. Jeg prøvde å søke på andre nettsteder, som for eksempel «ResearchGate». Der brukte jeg søkeord som «Charles Sanders Peirce's Semiotic Study», og da fant jeg en ny informasjonskilde, samt

en fersk studie som utforsker betydningen av klær som tegn. En annen måte å finne gode kilder på, var å gå tilbake til det grunnleggende, for å sjekke andre artikler som ble publiserte tidligere, da hendelsen fant sted i 2022.

For å forklare sammenhengen mellom fenomenet og det materielle, kulturelle og media, bør hente ulike meninger og reaksjoner fra forskjellige samfunn og kontekster inn i undersøkelsen. For å få bedre kunnskap om meningssammenheng og dybdeforståelse, bruker jeg kvalitativ forskningsmetode. Selv om situasjonen var i Qatar, var reaksjonskonteksten mye større og bredere, og den omfattet hele verden. Derfor vil min tilnærming være en kvalitativ forskningsmetode. Til slutt valgte jeg denne metoden fordi den vil reflektere de forskjellige meningene fra forskjellige områder (England, Norge og arabiske land). Kildene som er tatt i bruk er hovedsakelig sekundære data, hvor bisht som klær gir oss innsikt i non-materiell kultur. Analysens mål er å forstå, oppdage og belyse et kulturelt og historisk viktig fenomen. Med fenomen mener jeg noen av de aspektene som dreier seg om bisht. Hvorfor har den globale hendelsen fått så mye oppmerksomhet, og hva sier reaksjonene om individene og samfunnet (mikro og makro)? Vi skal se på dataene gjennom de sosiologiske brillene til Charles Sanders Peirce og George Herbert Mead. Følgelig involverer denne analysen mange ideer fra semiotikk og symbolsk interaksjonisme.

3.1 Metodeverktøy

Tekstanalyse reflekterer en vesentlig del av virkeligheten i vår globaliserte verden. Med dette mener jeg at tekster er fulle av språk som representerer vår forståelse av verden. Samtidig er språk i tekster kulturelt bestemte, og de har mye å si om bakgrunner, levekår og kulturer. Følgelig var min teknikk å lese forskjellige kilder som er knyttet til materiell kultur. Jeg fokuserte spesielt på tekster om den arabiske bisht, og ikke minst på artikler som viste ulike reaksjoner på det historiske øyeblikket hvor Messi bar den arabiske bisht. Alle disse forrige poenger om samling av data ga meg bedre innsikt i materiell kultur. De passer derfor meget godt til å svare på mitt forskningsspørsmål.

Jeg vil også sammenligne hendelsen med noen andre eksempler der vinnere har båret klær og gjenstander som representerer vertslandets kultur. Eksempler på dette inkluderer Pelés bruk av sombrero under VM i 1970, friidrettsutøvernes bruk av olivenkransen under OL 2004 i Athen, og den norske sjakkverdensmesteren Magnus Carlsen bruk av chapan, en tradisjonell

kjole i mange asiatiske land, under et mesterskap i Kasakhstan. Jeg velger disse tre eksemplene, fordi de kan brukes til å skape en analogi med hendelsen som hovedspørsmålet dreier seg om. Sombreroen fra Mexico, olivenkransen fra Hellas og chapan fra Kasakhstan, representerer alle materielle kulturgjenstander som gjenspeiler tradisjoner og skikker i de respektive landene. Disse tre eksemplene stammer også fra sportsturneringer, noe som gjør de relevante for vår analyse av Messis bruk av bisht i Qatar.

3.2 Min egen posisjon

Jeg er araber og nordmann i én og samme person. Jeg kommer fra en arabisk-afrikansk opprinnelse, og nå har jeg norsk statsborgskap. Derfor føler jeg meg som insider og outsider når det kommer til denne hendelsen. Disse punktene fører til at analysen kan være følelsesmessig. Det er velkjent at sosiale vitenskaper og undersøkelser kan påvirkes av vår ontologiske posisjon. Derfor er det essensielt at jeg erkjenner at jeg ikke lar mine politiske synspunkter, tro, hudfarge, kjønn og erfaringer styre min analyse. Videre har jeg forsøkt å unngå at mine epistemologiske meninger og bakgrunn påvirker studieprosedyren, diskusjonen og resultatene. Det betyr at jeg tar på meg forskerrollen under analysen og presenterer mine faglige ferdigheter og ideer. Jeg har vært heldig på grunn av mitt språk og min kulturelle tilgang. Jeg kunne lese data og reaksjoner på tre forskjellige språk. Derfor finner du et arabisk sitat i empiridelen som jeg bruker og refererer til i fotnoten. Med andre ord har min posisjonering fungert som en stor støtte for meg, både for å se på de ulike empiriressursene, og for å bruke de faglige områdene.

4.0 – Empirikapittel

For å analysere fenomenet og reaksjoner som er knyttet til hendelsen i Qatar 2022, måtte jeg finne forskjellige ressurser å bruke som data. Disse dataene skulle fungere som empiri som kan bli brukt som hoved analyseobjekt, og ikke minst eventuelt reflektere rundt teoriene som er brukt i studiet. Avisartikler, YouTube-videoer, skriftlige kilder og tekster utgjør hoved dataene i denne oppgaven. For å forstå hvordan bisht som “materieell kultur” kan skape en stor debatt mellom ulike kulturer, leter jeg etter individets erfaringer av dette historiske øyeblikket. Jeg prøver å vise hvordan folk følte om situasjonen, hva meningsinnholdet var og sist, men ikke minst, hvilke opplevelser, ideer og synspunkter som springer ut av deres taler og ord. Hver kultur eller hvert samfunn har sin egen kollektive bevissthet, konnotasjoner og forståelsesrammer. Derfor prøver jeg å se litt på diskursene eller de kollektive virkelighetsoppfatningene som er til stede. La oss derimot først gå gjennom hva bisht er, og hvilken symbolsk betydning det klesplagget har i Qatar.

4.1 Hva er en bisht?

Bisht er et arabisk plagg som har vært i bruk i mange hundre år i mange av de arabiske landene. Kristne og jøder som lever i den arabiske verden har brukt bisht i mange år. Al-Ghanim (1994) gjør det klart at bisht er et ord som brukes i mange av de arabiske landene, slik som Qatar, Oman og Saudi-Arabia. Før islam, ble bisht kalt en kappe. Etter at islam kom, ble bisht kalt "abaya", som er et plagg for alle samfunnsmedlemmer, uansett hvilket kjønn en har. Det vil si at bisht ikke kun var for menn. Ordet bisht kommer opprinnelig fra persisk, og det ble senere tatt i bruk i Tyrkia. I Iran kalles bisht for "bosht", et ord som kan bety «det som er rundt ryggen eller på folks rygg».¹

Arabiske menn bruker plagget ved spesielle anledninger. De bruker bisht i brylluper eller når de ber i moskeen på fredager. En annen viktig anledning der bisht kan brukes, er i de offisielle politiske arrangementene. Nesten alle konger og prinser tar på seg bisht når de

¹ Original tekst hos Al- Ghanim (1994): ومصطلح البشت هو مصطلح شائع في دول الخليج العربي وهو رديف العباءة، وكان يسمى قبل الإسلام رداء ثم جاء الإسلام فأطلق عليه العربي "العباءة" وهو زي للرجل والمرأة على حد سواء. وكلمة العباءة هي لفظة من العربية الفصحى ويسمى محليا في السعودية "بشت"، وهي كلمة مختلطة من اللغتين الإيرانية والتركية. ويسمى البشت في إيران "بوشت" وكلمة بوشت يقصد بها ما يلف على الظهر او على الخلف، أي رداء الظهر (الغانم، 1994).

møter andre politikere og presidenter. Messi fikk en svart bisht, fordi den er den mest seremoniell og kongelig, sammenlignet med alle andre farger.

“The bisht is the loose, flowing robe worn by Arabian men with different levels of ornateness for different occasions. The ornate ones embroidered with gold threads are worn on special occasions, particularly by a groom at his wedding” (El Guindi, 2023, s. 231). Bisht har mange forskjellige farger. Den mest formelle fargen er svart, men den kan også være hvit, grå, brun, beige, gull-brun og rød-brun (maroon). Noen farger brukes ved seremonier eller fester. For eksempel brukes svart farge for formelle og kongelige møter, mens andre farger kun brukes for mote. I noen tilfeller representerer de ulike fargene ulike tidspunkter på dagen. Svart brukes kun for natta. Derfor fikk Messi en svart bisht. Hvit er til motsetning i bruk når det er dagtid, da den fungerer mye bedre enn andre farger under den varme solen i de arabiske landene. Blå, beige og andre farger er for sesonger og mote. For noen mennesker representerer de forskjellige fargene forskjellige dager i uken. Det betyr at hver enkelt farge kan brukes i forhold til den respektive ukedagen.

Mead skrev at identitet er knyttet til hvordan vi lever og hvordan vi gjør ting. Identitet er en refleksjon av de tingene vi kjøper og bruker. Den arabiske identiteten står sterkt i bisht. Med dette mener jeg at klær for mennesker fungerer som en måte å bære kulturen på:

“So only a select few people would actually wear the bisht,” he said. “They basically honoured him [Messi] by putting it over his shoulders. It’s like a mark of honour, and just kind of a cultural welcoming and a cultural acceptance” (Al Jazeera, 2022).

Plagget symboliserer gavmildhet, privilegium og kongelighet. Det vil si at bishten som Messi fikk fungerer som en “materiell kultur” som bærer mange karakterer av den arabiske identiteten. Bisht gir en smak av adel, originalitet og unikhhet. Derfor brukes bisht i mange spesielle anledninger, som for eksempel da den ble brukt i den største fotballturneringen i verden i Qatar 2022. Hvis bishten ble brukt i det daglige livet, ville den naturligvis miste sin glamorøse og formelle betydning.

Jeg har vist hva bisht er, og hvilken symbolsk betydning klesplagget har i Qatar. Nå vil jeg gjerne drøfte hendelsen i Qatar, i lys av det som står ovenfor.

4.2 Hendelsen i Qatar

Emiren av Qatar ga Lionel Messi en kappe etter at han vant verdensmesterskapet i 2022. Bishten, som er et tegn på “materiell kultur”, var svart. I tillegg var den laget av silke og brodert med gull for å tilpasse den til det historiske øyeblikket. En av de mest talentfulle spillerne i historien mottok tross alt VM-trofeet for første gang. På den ene siden er Messis bisht laget på denne måten fordi den ble tilpasset seremonien. Grunnen er at en svart bisht ofte brukes om kvelden. Konnotasjonen som svart bisht gir er annerledes fra ett sted til et annet i verden. Dette har en sterk kobling til aktørens identitet, slik vi tidligere så hos Mead. På den andre siden brukes hvit bisht oftest om dagen, når muslimer ber på fredager eller når de feirer id. Svart bisht ble brukt her fordi det refererer til “agency interpretant”, den kongelige personen, og Messi er kongen av fotballverdenen i dette øyeblikket:

“The bisht is a long cloak made out of light, often sheer, material with trimming made out of real gold that is worn over a white thobe. Primarily worn in the Gulf, it is a garment that has been worn for centuries during special occasions. It is viewed as a sign of appreciation and respect and is typically worn by top officials such as politicians, sheikhs and other high-status individuals” (Al Jazeera, 2022).

Det er viktig å analysere hvordan bisht som “materiell kultur” skaper en stor debatt mellom ulike kulturer, og sammenligne dette med lignende hendelser. En av de største nettsidene i Norge publiserte denne kommentaren rett etter at Messi fikk bisht over skuldrene:

«Jeg synes det ødelegger øyeblikket, ganske klart. Vi satt og kommenterte da han fikk trofeet. Jeg synes det var ubehagelig. Jeg holdt meg stille, for jeg visste ikke helt hva jeg skulle si. Det var uventet at det skjedde», sier NRK-ekspert Carl-Erik Torp (NRK, 2022).

I henhold til semiotikk-teori fra Peirce, fungerer den ovennevnte forklaringen som et objekt. Her er bisht som “materiell kultur” et tegn som oppfattes gjennom menneskets sanser. Torp formidler derimot ikke konnotasjonen og meningsinnholdet til den arabiske bishten i Qatar. Dermed refereres bisht til som et tegn, et objekt som vekker ubehagelige følelser hos eksperten. I tillegg har “agency interpretant” som eksperten ikke så positiv opplevelse, da eksperten ikke visste hva han skulle si etter at Messi hadde på seg den arabiske bishten. Bisht ødelegger det gode øyeblikket og lykken som bør presenteres under feiringen av den

historiske VM-seieren. Vi kan si at leserkulturen og konteksten driver han til å si kun det negative om bisht-hendelsen.

På den andre siden skrev Lars Erik Løvaas Gjerde (norsk sosiolog, Ph.d.-forsker i sosiologi og stipendiat ved det europeiske universitetsinstitutt):

«Men la oss stoppe og spørre – hva skjedde? Hva var det som angivelig ødela finalen, eller iallfall finaleseremonien? Jo, Emir Tamim bin Hamad Al Thani, Qatars monark, ga Messi en bisht – en kappe. Sosialantropologene, så vel som mange med røtter i Midtøsten, vil se det som en ære. Emiren ga Messi et minne, og hyllet Messi gjennom å gi han en fin gave. Men nei, igjen ble det ramaskrik. Ingenting er greit. Alt er elendig» (Gjerde, 2023).

Hvis vi leser Gjerdens kommentar med brillene til Peirce og hans teori om semiotikken, mener Gjerde at den arabiske bishten er et tegn som symboliserer det gode. Bisht henviser til et objekt som står for ros, ære og sist, men ikke minst, verdsettelse. Derfor ser “agency interpretant” her på bisht fra et helt annet perspektiv, sammenlignet med NRK-eksperten. Messi har fått suveniren, fordi det historiske øyeblikket passer til å gi han et historisk minne som vil leve for alltid. Gjerde forklarer at bishten symboliserer kompliment, anerkjennelse og verdsettelse. Videre argumenterer Gjerde for at det spiller ingen rolle hva de gjør i Qatar, for alt vil uansett bli kritisert. Uansett hvor mye Qatar prøver å vise sin gode kulturelle side, pakket inn i visse klær, tradisjoner og vaner, vil det alltid være noe å kritisere. Det er tydelig at Gjerde inntar en annen posisjon enn mediene. Gjerde analyserer hendelsen fra et sosiologisk perspektiv, mens media ser på hendelsen fra et politisk og kulturelt problematisk synspunkt. I denne diskursen blir den arabiske kulturen blandet med det negative og fryktelige bildet av islam i vesten. Det vestlige politiske synet og agendaene spiller en betydelig rolle i motstanden mot Qatars organisering av verdensmesterskapet, i lys av problemene med menneskerettigheter og arbeidsforholdene som asiatiske arbeidere har møtt i Qatar.

Et annet godt og moderne eksempel er OL 2004 i Athen. Turneringslogoen inneholdt olivenkranser, og alle medaljevinnere i turneringen bar en olivenkrans på hodet. Olivenkranser ble tradisjonelt brukt av grekerne og romerne i brylluper, samt i de gamle olympiske lekene. Slik har vi sett disse i de fleste filmer som forteller oss om romernes og grekernes historie og kultur. Olivenkransen symboliserte prestasjon, stolthet og livlighet.

For å se hendelsen i Qatar fra et annet perspektiv, vil jeg analysere noen kommentarer fra en av de mest kjente YouTube-kanalene i den arabiske verden (Islam Channel):

“The bisht, what is all fuss about? Just imagine won the World Cup in England and the King of England presented Messi with the royal sash not political right? Or a real example when Pele won the 1970 World Cup in Mexico a sombrero was placed on his head was Pele’s moment hijacked? So, for the Arab world the placing of bisht on someone is major sign of respect and even more so when the Emir of the country does himself it’s not a ploy by Qatar to hijack the moment, they hosted the world cup it took place in their country it will always be Messi’s World Cup win in Qatar but what I think it shows is again the racism of the western media towards different traditions” (Islam Channel, 2022, 0:05).

I dette tilfellet prøver Islam Channel (2022) å sammenligne den arabiske bisht som Messi hadde på seg i Qatar med to forskjellige tegn på “materiell kultur”, som den kongelige sashen fra England og den meksikanske sombreroen fra Mexico. Ifølge semiotikk-teorien til Peirce, er den arabiske bishten et tegn. Samtidig blir de to gjenstandene fra Mexico og England betraktet som tegn. Det som er interessant, er at programlederen i YouTube-videoen mener at tegnene i de ulike situasjonene refererer til forskjellige meninger og tanker. Bisht blir regnet som et politisk og religiøst tegn, ment for å kapre showet og det historiske øyeblikket foran milliarder av mennesker rundt om i verden. Den kongelige sashen i England ville derimot ikke blitt regnet som et politisk objekt, og den meksikanske sombreroen blir ikke sett på som et kulturobjekt som kaprer øyeblikket fra Brasil og den historiske, brasilianske stjernen Pelé under VM-feiringen i 1970 i Mexico. Dessuten står de tre tegnene som “materiell kultur” for forskjellige ideer. Med andre ord er “agency interpretant” ikke lik i de tre situasjonene. Programlederen i YouTube-videoen hevder at bisht som tegn representerer respekt og integrasjon. Dette gjelder spesielt når emiren av Qatar er den som gir bisht til Messi. Siden Qatar allerede er vertskap for verdensmesterskapet, har de gjort en god jobb med å organisere den historiske turneringen.

I mange år har islam som religion og arabisk kultur stått som konfliktskapende i vestlige medier. Vestlige medier er ofte drevet for å støtte vestlige politiske synspunkt. Medier som fremmer forskjellspolitik bruker den til å øke sin makt, ved å forsterke ulikheter basert på sosial rase, etnisitet og identiteter. Derfor mener Islam Channel (2022) at vestlige medier ikke har kunnskap om islam og arabiske tradisjoner, og de har derfor vist rasisme i sin dekning av disse temaene. I tillegg hevder Alattar et al. (2023) i sin studie at vestlige mediers negativitet

mot Qatar var til stede i mange forskjellige vestlige land. De argumenterer for at dette skyldes rasisme mot arabere og islam generelt:

“One of the most important findings of the study is that the coverage of the World Cup in Qatar by Western media was predominantly negative. The newspapers most attacking Qatar during the period of hosting the 2022 World Cup were German newspapers, then followed by the French press, and then the British press. Also, one of the most prominent reasons behind the Western media attack on Qatar is the Western racist tendency towards the Arab and Islamic peoples” (Alattar et al., 2023, s. 82).

I en lignende hendelse som skjedde med Magnus Carlsen, som er verdensmester i sjakk, ble han tildelt en “chapan” som et tegn på “materieell kultur” i Kasakhstan:

“Til stor jubel fra salen, ble Carlsen som sistemann ikledd «chapan» som består av en slags kåpe og en hatt. Bærumsgutten gliste bredt i det hodeplaget ble tredd over hodet.

- Jeg tenkte det bare var gøy, sier han til NRK en drøy time etter seremonien.

Flere til stede i arenaen, blant annet Carlsen selv senere, dro antydninger til paralleller til da Lionel Messi ble tildelt et lignende plagg, som kan minne om en kåpe eller kappe, under fotball-VM” (Sander et al., 2022).

Hvis vi ser dypere på parallellene mellom hendelsene, Carlsen i Kasakhstan og Messi i Qatar, finner vi mange likheter. Ifølge Meads teori, er individene organismer som blomstrer i det sosiale kulturlivet. Derfor følte Messi og Carlsen på den morsomme delen mens de hadde på seg de nasjonale plaggene, i en veldig lik sosial setting i to forskjellige land, mens de drev med to forskjellige typer sport. Hvis vi ser situasjonen gjennom Peirces sosiologiske briller, ga “chapan” Magnus Carlsen en følelse av lykke og glede. Hans “agency interpretant” er dermed spenningen han får etter å ha mottatt den kasakhstanske nasjonaldrakten.

Et annet viktig poeng jeg har lagt merke til i det siste, etter at Messi bar bisht i Qatar i 2022, er at denne hendelsen har åpnet døren for mange kjente spillere rundt om i verden til å begynne å bruke arabiske klær. “Neymar was seen in traditional Saudi attire with the Al Hilal team. Last year, Neymar and Karim Benzema wore traditional Saudi clothing to mark the kingdom's 93rd National Day” (Vijaykumar, 2024). Det vil si at den arabiske kulturen, spesielt i gulfstatene, har begynt å spre seg over hele verden gjennom fotball. Som

et resultat ser vi Karim Benzema, Cristiano Ronaldo og Neymar ikledd tradisjonelle arabiske klær i Saudi-Arabia.

BBC og Sky Sports er to av de mest kjente mediene i England. De har kritisert bisht og hendelsen i Qatar på en kraftig måte. De følgende kommentarene ble sagt på BBC under live-dekningen av finaleseremonien, men har blitt publisert og hentet fra Sky Sports nettsted:

Former Argentina defender Pablo Zabaleta was unhappy with the position Messi was placed in. Speaking in his role as a pundit on the BBC, he said: "Just why? No reason to do that."

Former England striker Gary Lineker added: "It seems a shame, in a way, that they've covered up Messi in his Argentina shirt." (Sky Sports, 2022).

Hvis vi ser på kommentarene med Meads symbolske interaksjonisme i tankene, kan vi merke at begge personene gir bisht som "materiell kultur" negativ oppmerksomhet. De mangler forståelse for den arabiske identiteten, og hva bisht representerer i denne konteksten. Nok en gang reagerer vestlige medier i samsvar med den vestlige myten om arabere. I et bredere perspektiv kan vi se etnosentrismen, og mangelen på erfaring og forståelse for den qatarske bishten, som et plagg som bærer arabisk historie, stolthet og takknemlighet. Zabaleta og Lineker har ikke vært i den samme kulturelle konteksten som Messi da han fikk bishten på skuldrene. Ifølge Peirce, refererer ikke bishten som tegn i denne konteksten til det samme objektet som den representerer for Messi, de arabiske samfunnene, millioner av argentinske tilhengere og fotballelskere på stadion og rundt om i verden. Det er verdt å merke seg at vestlige medier har fokusert mest på at bisht dekket Messis fotballtrøye og logoen til det argentinske fotballforbundet. Det som er interessant, er at hendelsen skjedde foran FIFA-president Gianni Infantino, som ikke reagerte på en frustrert måte. Infantino fortsatte å snakke med Messi med et stort smil. Han ledet samtidig Messi til å gå til resten av fotballaget for å feire seieren.

Rory Jennings er en britisk YouTuber, fotballinteressert og skuespiller. Han deltok på verdensmesterskapet i Qatar fra tribunen og i gatene. Jennings fikk noen gode minner og venner under turneringen i 2022. I tillegg kommenterte Jennings på sin YouTube-kanal om bisht, Qatar og Messi:

“Lionel Messi won a world cup in Qatar and chose to pay homage to the location of the triumph and show cultural to his hosts by adorning local dress he wore a bisht whilst lifting the trophy, and predictably western press have gone mad, just do me one favor right have a look at this image this image is up now right, so this image is Pele wearing the sombrero after winning the World Cup in 1970. That day Brazil battered Italy four one, Pele scored the opener he was the hero it was his third world cup and he chose to wear a sombrero, why presumably for similar reasons that Lionel Messi has done so to pay cultural respect to the location of the triumph nobody seemed to care about Pele wearing Sombrero but heaven forbid you wear Arabic dress and all of a sudden everybody is furious to me this is another clear example of how some of the criticism of Qatar 2022 is simply marinated in anti-Arabic sentiment” (Rory Jennings, 2022, 0:00).

Ifølge Jennings, er bishten som Messi hadde på seg klær som er tradisjonsbærere i Qatar. Messi prøvde å vise respekt for vertslandet og menneskene som har tatt imot millioner fra hele verden under den vellykkede turneringen, som ble avsluttet med at det argentinske laget ledet av Messi vant verdensmesterskapet i 2022. I henhold til semiotikken kan vi si at arabisk bisht som tegn gjenspeiler objekt (tanker, følelser og ideer) som hører til kulturer, historie, tradisjoner, steder og identitet.

Videre er det viktig å merke seg at Messi og Pelé har tatt på seg selv “The Generalized Other” fra de qatarske og mexicanske samfunnene, da de brukte bisht og sombrero etter å ha vunnet verdenscupene i Qatar og Mexico. Messi og Pelé har fulgt samfunnets forventninger når det kommer til bruken av objekter som materiell kultur, som gir oss innsikt i ikke-materiell kultur. Som et resultat har Messi og Pelé vist verden identiteten til Qatar og Mexico gjennom materiell kultur, som er refleksjon av selvet og helheten.

4.3 Diskusjon

Det er mulig at et tegn i Qatar refererer til et spesifikt objekt, mens det samme tegnet kan stå for en annen type objekt i Mexico, Kasakhstan og Hellas. Dette betyr at folk i ulike samfunn har utviklet ulike “Agency interpretants” og har ulike konnotasjoner. Individene får dermed ulike tanker, følelser, opplevelser og ideer som er refleksjoner av tegn og objekter. Derfor har bisht, olivenkranser, sombrero og chapan likheter i hvordan de blir forstått i sine ulike kontekster. Det universelle kjennetegnet er at klær og gjenstander ikke kan brukes og ses på samme måte i forskjellige land og samfunn. Med andre ord er ikke identitet og bakgrunn det samme i Qatar, Kasakhstan, Hellas, og Mexico. Følgelig er det mangel av kunnskap om hva bisht, chapan, olivenkranser og sombrero representerer og står for.

Samtidig har jeg vist at det finnes flere likheter mellom bisht, olivenkranser, sombrero og chapan i Qatar, Mexico, Kasakhstan og Hellas. Dette universelle aspektet forener individer og resulterer i lignende handlinger og atferd. Vi tar på oss disse plaggene fordi de representerer en liknende opplevelse. Likevel er det vanskelig for mange å se den andre siden og forstå hva en ting står for. På grunn av kulturen, naturen, konteksten og media, kan det være vanskelig å akseptere bisht som et tegn på “materiell kultur”. Mange av ideene individene har i Qatar, Kasakhstan, Hellas, Mexico og resten av verden, er kulturelt bestemte. Identitet og kultur er hovedelementer her. Derfor kan en ting eller et ord som kan vise til noe positivt på ett sted, representere noe negativt på et annet sted. Vaner, tradisjoner, symboler, reaksjoner og arv er sosialt konsentrerte.

5.0 – Konklusjon

For å konkludere kan vi si at bisht som et tegn på “materieell kultur” gjenopplivet de arabiske tradisjonene og klær gjennom ett av de mest ikoniske øyeblikkene i fotballhistorien. Som vi så nøye på tidligere, ble Qatar møtt med mye kritikk for forskjellige problemer før og under verdensmesterskapet. Samtidig hadde en av de mest talentfulle spillerne i historien nettopp vunnet sitt første verdensmesterskap. De qatarske arrangørene utnyttet derfor øyeblikket maksimalt, for å gjennom bisht vise verden en del av sin egen glemte kultur. For å illustrere dette med Meads tanker om pragmatisme, kan vi si at bishten til Messi ble skapt gjennom de sosiale interaksjonene mellom Tamim bin Hamad Al Thani (emiren i Qatar), Lionel Messi, FIFA-presidenten, fans på stadion og resten av verden. Menneskers relasjoner står skrevet her, fordi uten harmoni i disse relasjonene ville ikke objektet bisht ha eksistert.

Som vi så ovenfor, blir bisht forstått på helt ulike måter i forskjellige medier og på forskjellige steder. Identitet og Meads begrep “The Generalized Other” spiller en stor rolle i å forklare folks posisjoner og tanker som er knyttet til bisht. Men til tross for ulikhetene mellom bisht, sombrero, olivenkranser og chapan, har de også likheter. I alle typer samfunn er det kulturelle mønstre som kan hindre oss i å akseptere og anerkjenne andre folk med andre levemåter. Disse kulturelle mønstrene har sine røtter i samfunnet. Individets identitet er som en blomst som vokser i samfunnets jord. Den lever og vokser på grunnlag av sosiale, politiske, økonomiske, miljømessige og naturlige faktorer.

Ikke alle vestlige medier har derimot vist frustrasjon. Men det skapte en bred base for mange å ikke akseptere noe Qatar gjorde under turneringen. Qatar ble kritisert i mange vestlige land på grunn av mange andre problemer som er knyttet til å arrangere turneringen. Noen av disse problemene handlet om sportsvask, menneskerettigheter og arbeiderbetalinger. Med andre ord har vestlige medier svartmalt Qatar i alle retninger, noe som gjorde at mange i Vesten følte ubehag da Messi fikk bisht på skuldrene. På den andre siden tolket noen i Vesten og mange i Østen hendelsen etter bisht-episoden som et symbol på integrasjon som et overordnet mål for fotball og idrett generelt. Integrasjon gjennom å hylle vinneren og dele vertslandets kultur har vist seg å være et godt grep for å koble sammen ulike deler av verden. I tillegg har mange fotballfans og journalister sett likhetene mellom Messi i Qatar 2022 og Pelé i Mexico 1970. Da Pelé tok på seg den meksikanske sombreroen i 1970, ødela det ikke feiringen av verdensmesterskapet.

Til slutt vil jeg si at bisht, olivenkranser, sombrero og chapan reflekterer folks og områdets kultur, tradisjoner, natur, historier og interesser. Bisht, olivenkranser, sombrero og chapan kommer fra ulike kontekster, men de brukes likevel for nesten de samme meningene og målene. Bisht, olivenkranser, sombrero og chapan står som kulturelle symboler for hvem folk er, og hvem de ikke er. Det materielle er betydningsfullt for det sosiale.

Som en konsekvens av analysen, kan hendelsen hjelpe oss både i den lokale og globale konteksten. Begge disse kontekstene henger sammen der mennesker med ulik kultur og bakgrunn møtes. Målet for analysen i samfunnsvitenskapelig forskning, er at vi gjennom å analysere materiell kultur kan bli mer åpne mot hverandre og akseptere hverandres ulikheter. I tillegg kan vi dele vår materielle kultur og anerkjenne hverandres bruk av plagg eller klær i forskjellige samfunn. Den samfunnsmessige betydningen av denne forskningen ligger i dens potensiale til å bygge broer mellom kulturelle skiller, samt styrke relasjoner mellom ulike grupper i det norske samfunnet og i vår globaliserte verden.

Litteraturliste

Alattar, H., Bayoumi, K., & Haron, Z. B. (2023). Western Media Campaign against Qatar's Organization of the World Cup 2022: Appearances and Causes from the Point of View of Citizens and Residents in the State of Qatar. *Multilingual Academic Journal of Education and Social Sciences*, 10(1), 81-98.

<http://dx.doi.org/10.46886/MAJESS/v10-i1/7417>

Alghanim, K. (1994). *Collective celebrations and some accompanying cultural forms in the diving community*. Ministry of Information and Culture, Qatar. (my own translation from arabic)

Asmanijar, W., Waluyo, H.J., & Rohmadi, M. (2021). The Meaning of Religious Value Symbols in the Novel Api Tauhid by Habiburahman El Shirazy: Charles Sanders Pierce's Semiotic Study. *International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding*, 7(11), 644-652. <https://doi.org/10.18415/ijmmu.v7i11.2354>

Barrett, L., Henzi, S. P., & Lusseau, D. (2012). Taking sociality seriously: the structure of multi-dimensional social networks as a source of information for individuals. *Philosophical Transactions of the Royal Society B*, 367(1599), 2108-2118. <https://doi.org/10.1098/rstb.2012.0113>

Berger, A. A. (2006). *What Objects Mean: An Introduction to Material Culture*. Left Coast Press, Inc.

Collins, R. (1994). *Four sociological traditions*. Oxford University Press, USA.

El Guindi, F. (2023). 'Human Security' Relativized: Insights from Six Recent Global Events. *Cadmus Journal*, 5(2), 222-236. <https://www.cadmusjournal.org/files/pdfreprints/vol5issue2/Human-Security-Relativized-FElGuindi-Cadmus-V5-I2-Reprint.pdf>

Fifa. (2023, 18. januar). *One Month On: 5 billion engaged with the FIFA World Cup Qatar 2022™*. <https://inside.fifa.com/tournaments/mens/worldcup/qatar2022/news/one-month-on-5-billion-engaged-with-the-fifa-world-cup-qatar-2022-tm>

Gjerde, L. E. L. (2023, 12. januar). Sjansen vi ikke grep under Qatar-VM. *Utrop*. <https://www.utrop.no/plenum/ytringer/330232/>

Gronow, A. (2012). From Habits to Social Institutions: A Pragmatist Perspective. In A. Warde, & D. Southerton (Eds.), *The Habits of Consumption Helsinki Collegium for Advanced Studies*. http://www.helsinki.fi/collegium/e-series/volumes/volume_12/index.htm

Islam Channel. (2022, 22. desember). *Why is everyone hating on the bisht?* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=sr3cpgGcjK4&ab_channel=IslamChannel

Jazeera, A. (2022, 19. desember). *What is a bisht and why was Messi Wearing it at the World Cup?* Al Jazeera. <https://www.aljazeera.com/news/2022/12/19/why-was-messi-wearing-a-bisht-at-world-cup-ceremony>

Kjørup, S. (2011). Hvordan tingene taler. Ting som tegn og tekst. *Kunst Og Kultur*, 94(4), 190-197. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-3029-2011-04-03>

NRK. (2022, 19. desember). *Denne gesten vekker sterke reaksjoner – kan være brudd på Fifas egne regler*.
[https://www.nrk.no/sport/denne-gesten-vekker-sterke-reaksjoner - -de-klarte-a-sole-det-til-1.16225668](https://www.nrk.no/sport/denne-gesten-vekker-sterke-reaksjoner--de-klarte-a-sole-det-til-1.16225668)

Olsen, B. (2003). Material Culture after Text: Re-Membering Things. *Norwegian Archaeological Review*, 36(2), 87-104. <https://doi.org/10.1080/00293650310000650>

Rory Jennings. (2022, 19. desember). *Lionel Messi Was RIGHT To Wear THIS?! [Video]*. YouTube.
https://www.youtube.com/watch?v=tm4ZYKROGts&ab_channel=RoryJennings

Sander, C. G., Solbakken, H., & Søyland, T. A. (2022, 26. desember). Tenkte på Messi-episode etter dette: - Håper det ikke blir like mye tull nå. NRK. [https://www.nrk.no/sport/tenkte-pa-messi-episode-etter-dette - -haper-det-ikke-blir-like-mye-tull-na-1.16233573](https://www.nrk.no/sport/tenkte-pa-messi-episode-etter-dette--haper-det-ikke-blir-like-mye-tull-na-1.16233573)

Sky Sports. (2022, 19. desember). Lionel Messi: Argentina captain wears traditional Arab cloak to lift World Cup trophy after final win over France. *Sky Sports*.
<https://www.skysports.com/football/news/12098/12770898/lionel-messi-argentina-captain-wears-traditional-arab-cloak-to-lift-world-cup-trophy-after-final-win-over-france>

Stanford Encyclopedia of Philosophy, (2022, 4. august). *Peirce's Theory of Signs*.
<https://plato.stanford.edu/entries/peirce-semiotics/#Int>

Stryker, S. (2008). From Mead to a Structural Symbolic Interactionism and Beyond. *Annual Review of Sociology*, 34(1), 15-31. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.34.040507.134649>

Tjora, S., & Willis, E. (2006). *På sosiologisk spor: en innføring i sosiologisk forståelse*. Tapir akademisk forlag.

Tilley, C., Keane, W., Kuchler, S., Rowlands, M., & Spyer, P. (2006). *Handbook of Material Culture*. SAGE Publications Inc.

Vijaykumar, A. (2024, 23. february). Neymar, Benzema and Ronaldo don traditional attire for Saudi Founding Day. *The National*. <https://www.thenationalnews.com/sport/football/2024/02/21/neymar-joins-saudi-founding-day-celebrations-at-al-hilal/>

الغانم، كلثم. (1994). الأحتفالات الجماعية وبعض الأشكال الثقافية المصاحبة في مجتمع الغوص. وزارة الأعلام والثقافة، قطر.